

Zəka VILAYƏTOĞLU

Pəncərə

hekayə

O pəncərə ilin bütün fəsillərində açıq qaldı. Bircə dəfə də Lilparın ağılından keçmədi ki, çəkib örtsün, bağlasın. Həyatda yeganə sevinci, fərəhi elə həmin pəncərəylə bağlı idi. Ayırd edə bilmirdi, ilin bütün fəsillərində açıq qalan pəncərə onun ömrünün pəncərəsini idi, bahara açılmışdı, ya bir xoşbəxtlik pəncərəsini idi, onun ömrünə açmışdılar. Hər necə olsa belə, o pəncərə Lilparın pəncərəsi idi. Ən qəribəsi də bu idi, qüssəli anlarında hamıdan xəlvət həmin pəncərəyə yaxınlaşır, yaxın sirdaş və ya bir dərd ortağı kimi ürəyində pəncərəylə danışır. Hərdən, az qala, onun bütün aldışılarına səbəb olubmuş kimi pəncərəni ittiham da edirdi. Sonra alını pəncərənin soyuq şüşəsinə dayayıb gözlərini bir nöqtəyə zilləyirdi. Qulaqlarına yenə musiqi səsi gəlirdi. Bu səsi dinləy-dinləyə ağlayırdı Lilpar. Gözlərinin yaşı yanaqları boyu damla-damla süzülüb axırdı. Bayırda narın-narın yağan yağışın damlaları pəncərənin şüşəsinə çırpılır, bu damlalar da Lilparın göz yaşları kimi şüşə boyunca süzülürdü. Sanki pəncərə də Lilpara qoşulub ağlayırdı.

İllər öncə pəncərədən bayıra axıb, ətrafa yayılan gözəl bir musiqinin seyrinə düşmüşdü Lilpar. Bütün varlığıyla əsir olmuş, tilsimlənmişdi. Bu musiqini səsləndirənin kimliyini dəqiq bilməsə də, bu adamın öz yaxın qonşularının oğlu Mənsur ola biləcəyini təxmin etmişdi. O vaxt qarmonda kimsə gözəl bir xalq mahnısı çalırdı. Həmin musiqinin ahəngiylə Lilpar da xəlvət-xəlvət, astaca zümzümə edir, "Sahil sakit, çəkilibdir ayaqlar..." oxuyurdu. Amma indi arabir qulaqlarında fərqli bir mahnı səslənirdi: "Pəncərədən daş gəlir, ay bəri bax, bəri bax" və o daş gəlmişdi. Elə bu pəncərədən gəlmişdi. Gəlmişdi yox, əslində atılmışdı. Lilparın ömrünə ağır və qara bir daş kimi atılmışdı Mənsur. Həm

də çox soyuq bir daş idi Mənsur. Uzun illər Lilparın arzuları, sevinci, fərəhi, bütün ömrü, həyatı bu qara, ağır və soyuq daşın altında qalıb əzilmişdi. Bəzən Lilpara elə gəlirdi, bu daşın altındakı o özü yox, hansısa daha zərif, daha gücsüz və körpə bir canlıdır, çapalayır, çırpınır. Əl atıb, güc verib bu ağır daşı qaldırmaq və o canlıyı xilas etmək istəsə də, gücü yetmirdi. Çox gücsüz idi. Bir yandan da elə bil qollarını kimsə bağlayırdı. Ərinin qararasınca tez-tez "Səni tapdığım günə daş düşəydi" – demək istəsə də, Lilparın ağılı bu acı sözləri onun dilindən, yaddaşından silirdi. Çünki Mənsuru tapdığı o gün çox gözəl gün idi. O günün rəngi də, ətri də tamam başqa idi. Sevgi ətrinə bələnmiş o gün ömrün bütün günlərindən gözəl idi. Hələ o güllü-çiçəkli, Günəş nəfəsli yaz! Hava necə xoş, necə ürəkaçan idi! Nağıllarda deyildiyi kimi, gül-gülü, bülbül-bülbülü çağırırdı, ya yox, bu, Lilparın yadında deyildi, amma Lilparın gənc vücudunu, ürəyini bahar nəfəsli, bahar ətirli elə bir eşq sarmışdı ki, dünya-aləm gözlərində bir ayrı biçimdə idi. Yaxın qonşularının evinin açıq pəncərəsindən bayıra axıb gələn gözəl musiqi səsi bu eşqin odunu, alovunu daha da gücləndirirdi. Hələ körpəlikdən musiqini çox sevən Lilpar indi bu gözəlliyə, bu ecaza tablaya

bilmir, bütün varlığıyla yenilirdi. Açıq pəncərədən ətrafa baharın xoş ətri kimi yayılan musiqi səsi Lilparın qəlbində elə gözəl duyğular oya-dırdı, indi o gözəl duyğuları xatırlayanda Lilpar için-için göynəyir, sarsılırdı.

Lilpar adını ona atası vermişdi. Onun özünün də bu addan çox xoşu gəlirdi. Əvvəl-əvvəl Lilpar adının mənasını bilməsə də, sonradan öyrənmişdi ki, lilpar adlanan bir iri yarpaqlı bitki, adətən sulu yerlərdə, bulaqların ətrafında bitir və adamlar onun yarpaqlarını bükərək, fincan kimi bir şey düzəldir, bulaqlardan su içirlər. Hətta şeir kitablarında da şairlərin, lilpar bitkisini sevə-sevə şeirlərində vəsf etdiklərini bilirdi. Bunları düşündükcə Lilpar özlüyündə nazlanır, fərəhlənirdi. Nə yaxşı ki, onun adı Lilpar idi. Düşünəndə ki, ürəyində bu dəmlər bir eşq bulağı qaynayır, aşıb-daşır, düşünəndə ki, qonşularının oğlu Mənsur günlərin bir günü, qəfildən onun bu eşqinə susayacaq, ciyərləri cayır-cayır yanacaq və o zaman Lilparı həmin lilpar bitkisi kimi götürüb bu eşqin sularından doyunca içəcək, Lilpar sevincindən bilmirdi neyləsin.

İllərin qonşusu idilər. Necə olmuşdu ki, adamayovuşmaz Mənsur bu cür gözəl qarmon çaldığını hamıdan gizlətməmişdi?! Axı bu uzun illər ərzində bircə dəfə də onların evindən musiqi səsi, qarmon səsi eşidilməmişdi. Hər necə isə, hər şey Lilparın könlüncə idi. Mənsurgilin evinin açıq pəncərəsindən bayıra axıb gələn ecazkar musiqi səsinin sehrli axınına düşüb, bir Allah bilir dünyanın harasına axıb gedən Lilpar, sanki bir ana laylasına yatmış kimi yatır, gözlərini yumur, ayılmaq istəmirdi.

Qonşunun evinin açıq pəncərəsindəki nazik tül pərdədən içəri aydın görünməsə də orda oturub böyük həvəslə qarmon çalan adamın Mənsur olduğuna Lilparın heç şübhəsi yox idi. Musiqini dinlədikcə ürəyi çırpınırdı. Gözlərini yummuşdu. Sanki onun öz ürəyi bir qarmona dönmüşdü. Ağ-qara dilləri vardı və Mənsurun odlu barmaqları öz qarmonunun yox, onun qarmona dönmüş ürəyinin, körük kimi yanan, enib-qalxan sinəsinin üstündə gəzişirdi. Mənsur qarmonu yox, onun ürəyini çalır, dilləndirirdi, Lilparı ayrı bir gözəl dünyaya aparırdı.

Lilparın odlu, parlaq gözləri Mənsurgilin pəncərəsinə zillənib qalmışdı. Kaş Mənsur bircə dəfə pəncərədən baxıb onu görəydi. Görəydi və onun ürəyindən gözlərinəcən qalxıb bütün bədənini saran, yandıran alov dilimlərinin şahidi olaydı!.. Yox, Mənsurun nəinki pəncərədən baxmaq, heç bayıra çıxmaq fikri də yox idi, deyəsən! Eybi yox, çıxmasın, Lilpara baxmasın, amma qarmon çalmaqda davam etsin. Kəsilməsin bu sevgi dolu musiqi səsi.

Xəlvətdə ağlayırdı Lilpar. Sevirdi Mənsuru. Mənsurun barmaqları gecə-gündüz onun ürəyinin tellərində, ağ-qara dillərində gəzişir, Lilparın ürəyindəki eşq nəğməsinə çalır. Dünya gözəl idi, həyat doyulmaz idi...

Özünü Mənsura necə göstərsin? Necə desin ki, ay Mənsur, mən səni sevirəm! Axı ölü-rəm, səndən ötrü. Çaldığın qarmondan, sehrli barmaqlarından, musiqilərindən ötrü ruhum, canım göynəyir! Yoxa çıxıb rahatlığım, dincliyim!

Bir gün qarşılaşdılar Mənsurla. Mənsur ona donuq-donuq və bir az da soyuq-soyuq baxıb, dilucu salam verərək keçdi. O isə məhəbbətlə gülümsəyirdi. Ürəyindəki odun-ocağın çınqılları gözlərindən ətrafa sıçrayırdı. İstəyirdi, bu çınqılardan biri, bir neçəsi sıçrayıb düşsün Mənsurun ürəyinə. Mənsur isə yaş odun kimi idi. Ürəyinə düşən çınqı, od bir andaca cızıldayıb sönürdü. Lilpar yana-yana düşünürdü: "Yəni bu adam, doğrudanmı o cür gözəl qarmonçalan Mənsurdur?! Yəni bunun zərrəcə hissiyyatı yoxmu? Bu qədər də kütlük, soyuqluq olarmı adamda?!.. Eybi yox! Bir gün oduma elə yanarsan ki, el-aləm yığılsa, səni bu oddan xilas edə bilməz!.."

Bir gün, doğrudan da, Mənsur ayılan kimi oldu. Elə bil gecə yatandamı, səhər oyanandamı gözlərinin qabağına baxışlarından od yağan bir cüt göz gəldi. Ayılan kimi oldu. Deyəsən, içində nəsə qaynar bir hiss doğuldu, bütün bədənini gəzib-dolaşdı. Lilparın gözlərini, üzündəki, dodaqlarındakı sirli təbəssümü xatırladı. O gündən də Lilparı hər cür bəhanələrlə təkrar-təkrar və yaxından görməyə can atdı. Hamıdan xəlvət bir neçə dəfə qısamüddətli görüşləri oldu. Bir-birini sevdiklərini bildirdilər və evlənməyə qərar verdilər. Hər şey elə sürətlə baş verdi ki...

Mənsurun elçiləri gələndə aləm dəydi bir-birinə. Lilparın anası heç cür razılıq vermək istəmir, “Onlar bizim tayımız deyil. Sonra peşman olacaqsan!” – deyirdi. Atası susurdu. Sonda Lilpar qalib gəldi. Lilpar sevirdi, sevinirdi. Toy gününü çox intizarla gözləyirdi. Bəzən ona elə gəlirdi, o, Mənsura yox, onun çaldığı qarmona ərə gedir. Mənsur onun gözlərində adamdan çox qarmona, adama oxşayan, yeriyən, danışan, gülən, ağlayan musiqiyə bənzəyirdi. Bir sözlə, Mənsur onunçün sehr idi, ovsun idi və o qədər çoxmənalı idi ki...

Toyları oldu. Lilpar çox uzağa yox, yaxın qonşularının evinə gəlin köçdü. Günlər keçdikcə Mənsurun necə küt, necə hissiyatsız, qaba bir adam olduğunun şahidi olurdu. Amma hələ inamını itirməmişdi. Qarmonla, musiqiyə bağlı Mənsura nəsə demək istəsə də, utanır, cəsarət etmirdi. Gözləri isə xəlvət-xəlvət evin, otağın künc-bucağında, şifonerin içində, üstündə, çox yerdə həmin qarmonu arayırdı. Yox idi. Sanki belə bir şey olmamışdı bu evdə. Elə bil evin, otağın hər yanı tozlanmışdı. Bütün künc-bucaqdan hörümçək toru sallanmış kimi görünürdü gözlərinə. Hərdən Mənsurun özü də qara, iri bir hörümçəyə dönüb, elə bil onu dörd tərəfdən sarıyır, toruna salıb boğmağa çalışırdı. Boğulurdu, darıxırdı. O sehrli qarmonu görmək, səsini eşitmək istəyirdi. İçindəki sevgi hələ də o qarmona olan ümid hesabına yaşamaqdaydı. Günlər, aylar ötsə də, Mənsur nə qarmonu üzə çıxarır, nə onun sevdiyi musiqiləri səsləndirirdi. Deyəsən, heç belə bir həvəsi də yox idi. Bəlkə, Lilpar öz gəlişi, sevgisiylə ona unutturmuşdu o qarmonu da, musiqini də?! Bəlkə, həqiqətən Mənsurdan ötrü qarmon da, ən gözəl musiqi də indi Lilpar idi?! Bu cür düşüncələr Lilparı xilas edirdi, üzüntüdən, ümitsizlikdən. Özünə güvəni artır, Mənsurun onu çox sevdiyinə özünü inandırmağa çalışırdı.

Bir gün evdə ikisi idi. Lilpar mehribanlıqla divanda əyləşmiş Mənsura yaxınlaşıb qollarını onun boynuna doladı və qıl-qılı bir səslə dedi:

-Mənsur, qarmonu neyləmişən?.. İkimizik, bəlkə, bir hava çalasan, dinləyək?!

Mənsur yerindən dik atıldı. Gözləri bərəldi. Sifətinin cizgiləri bir anda dəyişdi. Kobudcasına dedi:

-Nə qarmon, aaz?! Başın xarab oluub?

-Necə yəni nə qarmon?.. Biz evlənməmişdən öncə necə gözəl çalırıdın?! Hər gün açıq pəncərənidən bayıra axıb gələn musiqi səsi adamın ağlını başından alırdı. Elə gözəl çalırıdın, utanmasaydım, adamı qınayan olmasaydı, qaçıb gələr, boynuna sarılar, üzündən, barmaqlarından öpərdim!

-Azzz, sən nə çərənləyirsən? Nə qarmon, nə musiqi, nə qarmon çalmaq?.. Allah sənə ağıl versin, ağıl!.. Dəli əlində qalmışam eee!.. Ay külbaş, o qarmon çalan mən deyildim eee, xalam oğlu idi. Bir neçə günlüyə Gəncədən bizə qonaq gəlmişdi. Qarmonunu da özüylə gətirmişdi. Gecə-gündüz qarmon çalır... Yox, bilməmişdik, işimizi-gücümüzü atıb, bir taxta-başdan ötrü gecə-gündüz qarmon çalacaqmışıq!.. Bəlkə, sən də müğənnilik edəsən, gedib toylarda çalıb-oxuyaq, pul qazanaq?!

Lilpar heç bir söz demədən üzünü çevirdi. Çox sakitcə gözlərindən axıb tökülən göz yaşlarını gizlətməyə çalışdı. Ehtiyatla pəncərəyə doğru getdi. Həmin pəncərə ki, bahar vaxtı həmişə açıq olurdu və həmin qarmonda çalınan “Olmaz-olmaz” xalq mahnısının xoş sədaları burdan bayıra axıb gedirdi. Bayırda qış havası olmasına baxmayaraq, pəncərəni açdı. İçi od tutub yanırdı. Üzünə dəyən soyuq hava ona bir az toxtaqlıq verdi. Bu dəfə bayırdan, həm də çox uzaqlardan bir musiqi səsi süzülüb gəlirdi. Bu səs onun öz ürəyinin səsi idi. Ürəyi yenə qarmon kimi səslənirdi. Kimsə çalırdı onun ürəyini. Hər halda Mənsurun barmaqları deyildi. Lilparın ürəyinin suları coşan dalğalara bənzəyirdi. Onun ürəyinin dillərində gəzişən hər kimsə bu sularda yırğalanan qayıq kimi idi. Lilparın ürəyi oxuyurdu:

Sahil sakit, çəkilibdir ayaqlar,
Coşan dalğa qayaları qucaqlar,
Deyəndə ki gəl, qayıqla üzək, yar,
Çatıb qara qaşlarını, nədən sən
Olmaz-olmaz, olmaz-olmaz, deyirsən?!